

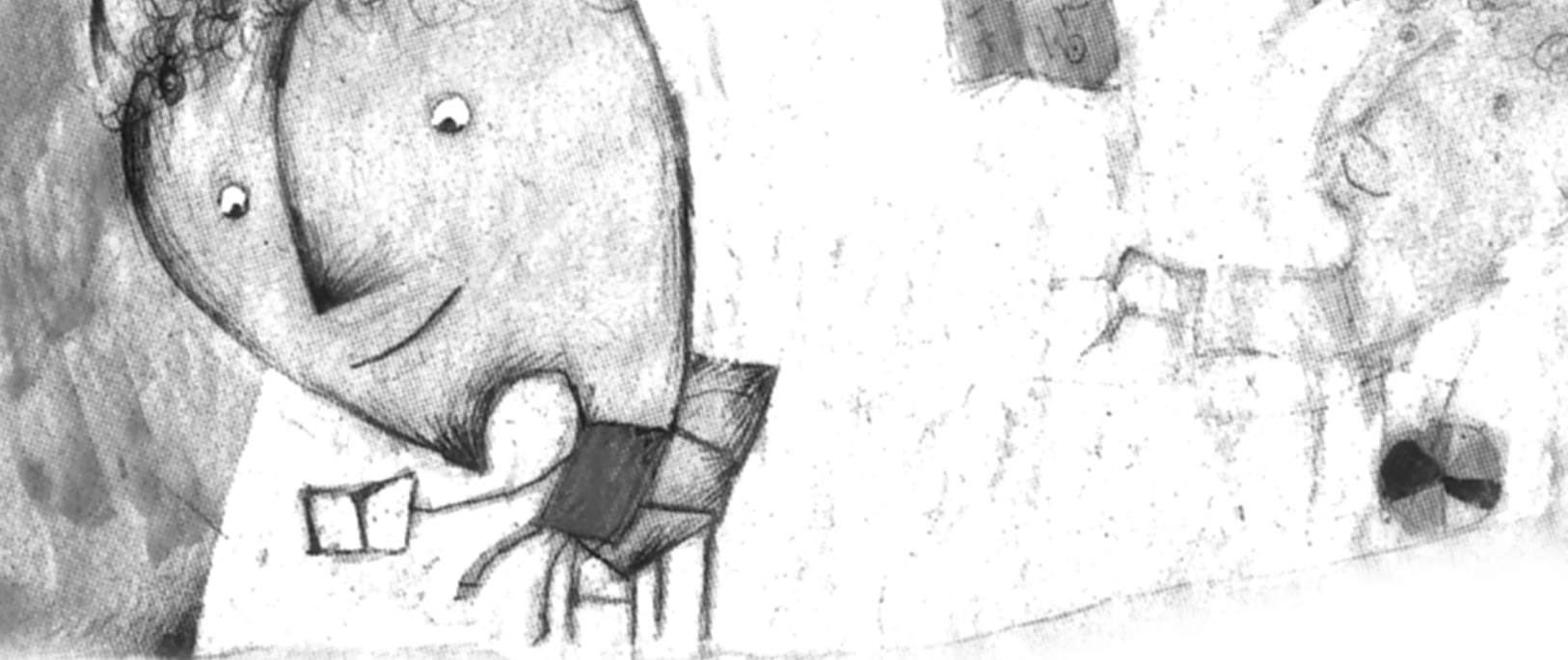
بچه غول واگیر دار

سیده ربابه میرغیائی

عنوان کتاب: بچه غول باید توی مدرسه بماند
 نویسنده: سید نوید سید علی اکبر
 تصویرگر: سید حسام الدین طباطبایی
 ناشر: انتشارات علمی و فرهنگی
 نوبت چاپ: اول - تابستان ۸۶
 شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه
 تعداد صفحات: ۱۹ صفحه
 بها: ۱۸۰۰ تومان

در قرن بیستم میلادی، اتفاق بزرگی در تاریخ هنر و ادبیات جهان رخ داد و در نتیجه آن، سبک و شیوه‌ای مدرن در بیان و ارائه آثار هنری و ادبی به وجود آمد. این اتفاق نوعی مخالفت با سنت ادبی و عرف اجتماعی بود و بر فردیت هنرمندان و نویسندگان تأکید می‌کرد. در واقع، این شیوه جدید به هنرمندان و نویسندگان اجازه می‌داد تا آثار خود را آن طور که می‌خواهند، نه آن گونه که اجتماع توقع دارد، خلق کنند. از این رو، با تغییر کلی اصل و شیوه هنر از مبنای فرهنگی و جمعی به مبنای شخصی و فردی، هنرمندان و نویسندگان ترجیح دادند به جای انعکاس واقعیت‌های بیرونی، خواست‌های درونی خویش را به نمایش بگذارند و در نتیجه، آثار نامأنوس و غیرمتعارفی خلق کردند که خیال‌انگیزی و اسرارآمیزی و حالت‌های غیرعادی آشفته، از ویژگی‌های آن است. بی شک هنر و ادبیات ایران - با تأکید بر ادبیات کودک - نیز از تأثیر این تحول در شیوه‌های ادبی و هنری دور نبوده است و دگرگونی‌های جهانی، گرایش‌های تازه‌ای در کشور ما به وجود آورده که ادبیات مدرن کودکان، از آن جمله است. در اوایل دهه ۸۰ شمسی، ادبیات مدرن کودکان در ایران، با توجه به ادبیات فانتزی مطرح شد. ادبیات فانتزی برادرخوانده ادبیات علمی - تخیلی است که آثار نویسندگانی هم‌چون آرتور سی کلارک و ژول ورن، از شناخته‌شده‌ترین نمونه‌های مطرح جهانی در این ژانر هستند. با این تفاوت که ادبیات علمی - تخیلی، بر مبنای پیش فرض‌های علمی شکل می‌گیرد و داستان‌های آن بیشتر پیش‌گویی‌هایی درباره آینده‌اند که احتمال وقوع آن‌ها وجود دارد. برای نمونه، سفر به ماه آرزوی دوردستی به نظر می‌رسید که ژول ورن آن را مطرح کرده بود و اینک، حقیقتی ملموس و روایی محقق شده است. اما محل وقوع ادبیات فانتزی، ناکجاآبادهای ناشناخته غیرواقعی است که امور و مسائل مطرح شده در آن (خلاف داستان‌های علمی - تخیلی) هیچ‌گاه محقق نمی‌شوند و بیشتر تعبیری هستند از انسان، عواطف و احساسات او. در واقع، نویسندگان داستان‌های فانتزی برای بررسی روابط انسانی، به تخیل روی آورده‌اند. داستان‌های فانتزی بیشتر تداعی‌گر افسانه‌های کهن هستند که سینه به سینه نقل شده‌اند؛ چرا که ماجراهای افسانه‌ای نیز محل ظهور عوامل متافیزیکی، عناصر غیرطبیعی و خرق عادت بوده‌اند. زمان و مکان قصه در افسانه‌های کهن، مبهم است و هیچ رابطه‌ای و معلولی در طرح داستان و سلسله رویدادهای آن دیده نمی‌شود. مردم در دوره‌های گذشته، از افسانه برای بیان نگرش‌ها و باورهای مذهبی، اخلاقی و فلسفی خویش درباره جهان، زندگی، مرگ و...

سود می‌بردند و افکار و عقاید خود را در قالب داستان با آفرینش شخصیت‌های غیرآدمیزادی (مانند غول‌ها، پریان و...) که صفات و خصوصیات شگفت و نامعمول داشتند، مطرح می‌کردند. در ادبیات مدرن کودکان نیز واقعیت‌های زندگی، اعمال و افکار و عواطف انسانی به زبان ساده و روایی، اما به شکلی فراواقعی منعکس می‌شوند. قالب‌شکنی و سرپیچی از عرف و طبیعت، از ویژگی‌های اصلی این نوع از ادبیات است که از شیوه‌های سنتی برای انعکاس واقعیت‌های جهانی پرهیز می‌کند.

نویسندگان ادبیات مدرن کودکان، می‌کوشند تا باورهای قالبی و پیش‌فرض‌های ذهنی را بشکنند و با تخریب اصول قدیمی، آثار ادبی تازه‌ای را خلق کنند که صفت ویژه آن نوآوری باشد. این نوآوری می‌تواند در زبان و نثر یا فرم و شکل داستان و یا نوع نگاه نویسنده باشد. آن‌ها قصد دارند با نادیده گرفتن قوانین پیش‌ساخته و تأکید بر من شخصیه خویش، شیوه بیان و ارائه منحصر به فردی را بیافرینند که به قاعده‌های عمومی پایبند نباشد و از آزادی‌های کودکان و افسارگسیختگی‌های ذهنی پیروی کند.

«شل سیلور استاین»، یکی از نویسندگانی است که موفق‌ترین آثار ادبی را در ژانر فانتزی خلق کرده است. وی با سرمشق قرار دادن زندگی طبیعی و عادی مردم و چاشنی تخیل بی‌حد و حصر، تصاویر خیال‌انگیز شاعرانه‌ای برای کودکان ساخته است که ذهن خلاق و پرسش‌گر کودک را ارضا می‌کند. کودکان از گفتن و شنیدن حکایت‌های ساده و ماجراهای روزانه لذت می‌برند و دوست دارند با تکرار و شنیدن یک داستان آن را کاملاً بفهمند. «سیلور استاین» با در نظر گرفتن این ویژگی و دغدغه‌های کودکان امروزی، می‌کوشد تا از رهگذر ماجراهای داستانی و شعرهای تخیلی، محیطی سرشار از سرگرمی‌های متنوع و محرک‌های لازم برای کودکان فراهم کند و آن‌ها را با موضوع‌های جالب آشنا سازد. کودکان به بازی‌های خیالی علاقه دارند و با شخصیت‌های داستانی همذات‌پنداری کرده، دوست دارند خود را در نقش آن‌ها حس کنند. از این رو، نویسنده کودک می‌تواند با خلق فضایی کودکانه و دستمایه قراردادن آرزوهای کودکان، فرصت یادگیری و راهنمایی و هدایت کودک را در داستان خویش به وجود آورد و مهارت‌های جدید و بازی‌های خلاق را به آنها آموزش دهد.

«سیدنوید سیدعلی اکبر»، یکی از داستان‌نویسان و روزنامه‌نگاران جوان (۲۵ ساله) در حوزه ادبیات کودک است که با استفاده از این عناصر داستانی و ویژگی‌های خلقی و ذهنی کودکان، شخصیت خیالی کتاب «بچه‌غول باید توی مدرسه بماند» را خلق کرده است.

«بچه‌غول باید توی مدرسه بماند» درباره بچه‌غول هفت ساله‌ای است که به مدرسه می‌رود و کارهایش برعکس آدمیزاد است. مثلاً وقتی خانم معلم به بچه‌های کلاس می‌گوید: «بنشینید کوچولوهای گلم!» بچه‌غول بلند می‌شود و می‌ایستد. خانم معلم می‌کوشد کلاس درس را کنترل کند. از این رو، دو شیوه متفاوت رفتاری را برمی‌گزیند که یکی عادی است و در مورد بچه‌های معمولی کلاس از آن استفاده می‌کند و دیگری، روش برخوردی غیرعادی با بچه‌غول. خانم معلم با علم به این که رفتار بچه‌غول‌ها برعکس آدمیزادهاست، برای آموزش بچه‌غول از افعال معکوس استفاده می‌کند. مثلاً زمانی که خانم معلم به بچه‌های دیگر می‌گوید: «ساکت!» باید به بچه‌غول بگوید: «نمی‌خواهد ساکت باشی» تا نظم و ترتیب کلاس حفظ شود. وضعیت به همین شکل ادامه پیدا می‌کند تا این که موقع نوشتن دیکته، هرج و مرج پیش می‌آید و اوضاع از کنترل خارج می‌شود. پس، خانم معلم با مدیر مدرسه مشورت می‌کند و آن‌ها به این نتیجه می‌رسند که با بچه‌غول باید توی مدرسه بماند یا بچه‌ها و چون تعداد بچه‌ها بیشتر است، تصمیم گرفته می‌شود که بچه‌غول را از مدرسه اخراج کنند. کودکان دوست دارند با شخصیت‌های غیرواقعی، مانند کوتوله‌ها یا غول‌ها

**«سیدعلی اکبر»
تلاش کرده است
تا با رویکردی
غیرمتعارف و
بهره‌گیری از
علاقه‌مندی و
دغدغه‌های کودکانه،
فضای تازه‌ای در
کلاس درس بیافریند
و با توجه به سن و
سال کودکان،
روایت جذابی را
تعریف کند تا کودک
بتواند از منظر آن،
پاسخ برخی از
پرسش‌های ذهنی
خود را دریابد.**

همذات‌پنداری

کنند یا چنین موجوداتی

را در اختیار داشته باشد تا از آن‌ها

نگهداری کنند. از این رو، «سیدعلی اکبر» تلاش کرده

است تا با رویکردی غیرمتعارف و بهره‌گیری از علاقه‌مندی و دغدغه‌های

کودکانه، فضای تازه‌ای در کلاس درس بیافریند و با توجه به سن و سال کودکان، روایت جذابی را تعریف کند تا کودک بتواند از منظر آن، پاسخ برخی از پرسش‌های ذهنی خود را دریابد.

داستان «بچه‌غول باید...» نخستین بار در ماهنامه عروسک سخنگو (شماره ۶۷، مهر ۸۴) منتشر شده است

و در هشتمین جشنواره مطبوعات کودک و نوجوان (دی ماه ۱۳۸۶)، دیپلم افتخار و عنوان نویسنده برگزیده را از آن

«سیدعلی اکبر» کرده است. البته پس از پایان یافتن آن جشنواره، نویسنده در اعتراض به بیانیته هیأت داوران و سخنان دبیر

جشنواره، دیپلم افتخار و هدیه خود را پس می‌دهد. به نظر وی، بیانیته منتشر شده از سوی داوران جشنواره «توهین و تحقیری

آشکارا علیه مؤلف و اثرش به عنوان نمادی از ادبیات مدرن و مستقل و رسمیت‌شکن کودکان و نوجوانان ایران» بود. پس از

آن (در تابستان ۱۳۸۶)، داستان «سید علی اکبر» توسط شرکت انتشارات علمی و فرهنگی (ناشر برگزیده هفدهمین و بیستمین

نمایشگاه بین‌المللی کتاب)، برای گروه سنی «ب» چاپ و به بازار عرضه شد.

همچنین، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، داستان «بچه‌غول باید...» را در اولین مجموعه از «قصه‌های شنیدنی» (کتاب

سی‌دی) با قصه‌خوانی «مریم معترف» (بهار ۱۳۸۷) منتشر کرده است.

تصویرگر کتاب نیز «سیدحسام‌الدین طباطبایی» است که وی، متناسب با ایده نامتعارف نویسنده داستان، تصاویری خلاق

برای ایجاد ارتباط تصویری با متن آفریده است. از ویژگی‌های بارز تصویرگری کتاب، می‌توان به قانون‌شکنی در استفاده از رنگ

و به‌هم‌ریختن شکل کلی و تناسبات اجزای تصویر اشاره کرد.

تصویرگری کتاب «نمی‌خوام قد دراز شم» (نوشته حامد حبیبی، انتشارات علمی و فرهنگی) از دیگر فعالیت‌های «طباطبایی»

بوده است که این کتاب نیز در نخستین دوره مسابقه قصه نویسی و تصویرگری برای کودکان برگزیده شده است.

همچنین، «طباطبایی» در دوازدهمین جشنواره مطبوعات، مقام دوم را در بخش تصویرگری، عکس و گرافیک (مشترکاً

با حسن عامه‌کن) کسب کرده و در دومین جایزه جهانی ادیان توحیدی نیز به عنوان یکی از پنجاه هنرمند برگزیده معرفی شده

است

منابع:

مقاله **درآمدی بر ادبیات عامیانه**، نوشته حسن ذوالفقاری، چاپ شده در کتاب زبان و ادبیات فارسی، تهران: نشر چشمه، چاپ

اول ۱۳۷۸، ص ۴۹۵

ادبیات مدرن کودکان یعنی چه؟، نوشته زری نعیمی، روزنامه اعتماد ملی، شماره ۴۳۸ بیست و پنجم مرداد ۸۶

کودکانه‌های یک آدم بزرگ، نگاهی به آثار ادبی «شل سیلور استاین»، روزنامه ایران، شماره ۳۶۷۸/ مورخ سیزدهم تیرماه ۱۳۸۶،

صفحه ۱۷

نویسندگان

ادبیات مدرن

کودکان،

می‌کوشند تا

باورهای قالبی

و پیش‌فرض‌های

ذهنی را بشکنند و

با تخریب

اصول قدیمی،

آثار ادبی تازه‌ای را

خلق کنند که

صفت ویژه آن

نوآوری باشد.